

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

5.1 สภาพชุมชนและโครงสร้างพื้นฐาน

อำเภอพิมายตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ในพื้นที่อีสานตอนล่าง ซึ่งมีลักษณะพื้นที่ที่เอื้อต่อการทำการเกษตร กล่าวคือเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีสายน้ำที่สำคัญที่เป็นแหล่งรวมของแม่น้ำมูล ทำให้มีน้ำปริมาณมากเพื่อทำการเกษตร เหมาะแก่การทำนา เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบกับมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญคือปราสาทหินพิมาย และมีประเพณีแข่งเรือ ซึ่งมีสถานที่ที่ใช้แข่งเรือระดับชาติ ประกอบกับเป็นทางผ่านสู่อีสาน มีโรงงานอุตสาหกรรมตามทรัพยากรที่มีเช่น เกลือ หอยสำหรับก่อสร้าง พื้นที่ปลูกอ้อยและมีโรงงานน้ำตาล และอุตสาหกรรมอื่นๆ ทำให้ชาวบ้านมีรายได้สูงกว่าในหลายอำเภอ นอกจากนี้กลุ่มองค์กรชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของชุมชนเองและเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานของรัฐและเอกชนมีอยู่อย่างมากมายในแต่ละหมู่บ้าน เฉลี่ยประมาณ 13 กลุ่ม ของแต่ละหมู่บ้าน ที่ดำเนินกิจกรรมทั้งในด้านอาชีพ รายได้ สุขภาพ สวัสดิการ การพัฒนาคน พัฒนากลุ่ม โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือให้ชุมชนเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข ซึ่งถือเป็นจุดแข็งของอำเภอพิมาย ที่เอื้อต่อการพัฒนา

หากพิจารณาในโครงสร้างของประชากร จะพบว่าแนวโน้มประชากรชาวอำเภอพิมายจะอยู่ในวัยเยาวชนและวัยผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพา ซึ่งเยาวชนต้องพึ่งพาเงินทุนเพื่อการศึกษา ผู้สูงอายุต้องการผู้ดูแล

5.2 สถานภาพกลุ่มองค์กรในชุมชนอำเภอพิมาย

กลุ่มองค์กรในชุมชนอำเภอพิมายมีความหลากหลายและมีอยู่จำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่เกิดจากการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และสภาพกลุ่มส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เน้นการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนา มีมากกว่าการรวมกลุ่มที่สร้างรายได้ หากพิจารณากลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เช่นกลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่มีการดำเนินกิจกรรมตามกรอบของวงเงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐ อย่างไรก็ตามกลุ่มกองทุนต่างๆยังมีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ วิธีคิด ดังจะเห็นได้จากความหลากหลายในความเข้าใจในของวัตถุประสงค์ของกลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งที่ยึดเหนี่ยวของกลุ่ม

สถานภาพของกองทุนเงินล้าน หากพิจารณาข้อมูลพบว่ามีเพียง ร้อยละ 58.09 ของสมาชิกทั้งหมดที่กู้ยืม ในจำนวนที่กู้ยืมนี้ ส่วนใหญ่กู้ยืมไปเพื่อทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 81.94 ของวงเงิน

ที่กู้ยืมทั้งหมด ซึ่งจะเห็นว่าประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรที่มีความจำเป็นต้องกู้ยืมเงิน และวงเงินที่ ยืมนั้นก็นำไปใช้ในภาคการเกษตร ซึ่งเอื้อต่อกิจกรรมที่ชาวบ้านทำอยู่แล้ว แต่โอกาสการเกิดผล ประโยชน์เชิงตัวเงินเป็นไปได้ยาก ดังนั้นจึงมีเพียงดอกผลที่เกิดจากการกู้ยืม การรับรู้ถึงวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งกองทุนเงินล้านคิดว่ากองทุนเงินล้านตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นแหล่งกู้เงินดอกเบี้ยราคาถูกของ หมู่บ้าน ร้อยละ 33.33 ทำให้ชาวบ้านคิดเฉพาะมิติการกู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ สิ่งที่ชี้ให้เห็นของกองทุน เงินล้าน ร้อยละ 34.30 คิดว่าสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของกลุ่มคือ ความยุติธรรม ชื้อตรง โปร่งใส ซึ่งปัจจัยเอื้อมาจากความใกล้ชิดของคนในชุมชน และการนัดหมายการกู้ยืมปีละครั้งของหลาย หมู่บ้าน ทำให้กลไกไม่ซับซ้อนมากนัก สภาพปัญหาของกองทุนเงินล้านเกิดจากสมาชิกกู้เงินไปใช้ ผิดวัตถุประสงค์โดยคิดเป็นร้อยละ 28.02 แม้จะระบุในใบสมัครแต่การนำไปใช้จริง ไม่ทั้งหมด สภาพปัญหาในด้านการจัดการส่วนใหญ่พบว่ามีปัญหาในการระบบบัญชีอันเนื่องมาจากความเป็น ปัจจุบัน ความเข้าใจในการจัดทำเป็นต้น สภาพปัญหาในด้านการเงินพบว่ามีปัญหาจากกู้ยืมเงินจาก แหล่งอื่นมาคืน ซึ่งสอดคล้องกับการกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และกู้เพื่อทำการเกษตร ทำให้มี ก่อให้เกิดรายได้ที่พอกับการใช้จ่าย

สถานภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนสมาชิกรวม 24,190 คน คิดเป็นร้อยละ 27.44 ของประชากร หากพิจารณาถึงจำนวนคนที่ออมถือว่าน้อย แต่ถ้าพิจารณาถึงความครอบคลุม จะครอบคลุมเกือบทุกครัวเรือน การรับรู้ถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่าร้อยละ 32.85 คิดว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับเงินล้าน ซึ่งทำให้แนวคิด เรื่องการออมไม่ขยายเท่าที่ควร และผิดหลักแนวคิดปรัชญาการออม ร้อยละ 26.09 ของสมาชิกของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตคิดว่าสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของกลุ่มคือ ความยุติธรรม ชื้อตรง โปร่งใส ซึ่งเป็นผลดีต่อการทำกิจกรรมการออม สภาพปัญหาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกิดจากสมาชิก ขาดวินัยโดยคิดเป็นร้อยละ 24.64 โดยเฉพาะด้านการส่งเงิน และการไม่ปฏิบัติตามกติกาของชุมชน แม้จำนวนไม่สูงมาก สภาพปัญหา ในด้านการจัดการพบว่ามีปัญหาในการระบบบัญชีอันเนื่องมาจาก ความเป็นปัจจุบัน ความเข้าใจในการจัดทำเป็นต้น โดยคิดเป็นร้อยละ 37.68 สภาพปัญหาในด้านการ เงินพบว่ามีปัญหาจากเงินไม่พอคิดเป็นร้อยละ 35.27 ซึ่งหากพิจารณาพร้อมกับจำนวนคนที่กู้ยืมจะ มีจำนวนน้อยราย แต่ต้องการปริมาณเงินที่มาก

5.3 สถานภาพองค์กรสวัสดิการชุมชนอำเภอพิมาย

องค์กรสวัสดิการชุมชนที่เกิดจากการริเริ่มของชาวบ้านเองที่คิดได้เอง และริเริ่มกันเองนั้น ยัง ไม่มี แต่มีกลุ่มองค์กรชุมชนที่ดำเนินการเลียนแบบตามคิดของหน่วยงานราชการที่เคยส่งเสริมใน ชุมชนอื่น และเห็นว่าดี ชุมชนก็นำมาริเริ่มเอง คือกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน ซึ่งก็ไม่ใช่ทุก หมู่บ้านเพราะบางหมู่บ้านก็เกิดจากหน่วยงานของรัฐส่งเสริม ส่วนองค์กรชุมชนอื่นๆที่จัดสวัสดิการ

ชุมชน ไม่ได้ดำเนินการสวัสดิการชุมชนโดยตรง เพียงแต่จัดสรรเงินรายได้บางส่วนมาเพื่อจัดสวัสดิการ และจัดเพียงบางประเด็นเช่น ให้กับผู้สูงอายุ และเด็กเป็นต้น และกลุ่มที่นำรายได้มาจัดทั้งหมดก็เป็นงบประมาณของรัฐจัดตั้ง และเกิดจากการเสนอแนะในการแบ่งสรรผลประโยชน์จากรายได้ ว่าส่วนหนึ่งเพื่อจัดสรรแก่ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเหมือนกันเกือบทุกหมู่บ้าน เช่นรายได้จากการบริหารกองทุนเงินล้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านคิดวนในกรอบของข้อบังคับของหมู่บ้าน ตลอดจนการไม่ได้จัดลำดับความสำคัญของสวัสดิการไว้ในระบบทำให้ การจัดสรรรายได้ถูกมองว่า รายได้ยังไม่พอที่จะนำมาจัดสวัสดิการ

องค์กรสวัสดิการชุมชน ที่จัดระบบสวัสดิการชุมชนโดยตรงในหลายๆด้านที่ดำเนินการเรื่องสวัสดิการของอำเภอพิมายที่มีอยู่เดิมมีเพียง 1 แห่งคือเครือข่ายสัจจะเพื่อสวัสดิการ ซึ่งเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานภายนอก เพื่อการแสวงหารูปแบบของหน่วยงาน โดยใช้แนวคิดของการออมสัจจะวันละบาทเพื่อสวัสดิการของชุมชนอื่นมาปรับใช้ อย่างไรก็ตามเครือข่ายดังกล่าวมีจุดแข็งคือ มีพี่เลี้ยงโดยประยุกต์ใช้ชุดความรู้เรื่องระบบสัจจะเพื่อสวัสดิการ และมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้สถานที่ของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงาน เป็นห้องเรียน อุปสรรคของเครือข่ายสัจจะวันละบาทเพื่อสวัสดิการคือเป็นพื้นที่นำร่องของหน่วยงาน ทำให้มีข้อจำกัดของการบูรณาการกับเครือข่ายหรือกลุ่มองค์กรอื่นๆ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของเครือข่ายสัจจะวันละบาทเพื่อสวัสดิการการส่งผลโดยตรงต่อสมาชิกในระดับบุคคล และในระดับชุมชน ในด้านกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกันเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน

กลุ่มที่มีรายได้และนำผลกำไรบางส่วนมาจัดสวัสดิการ

การก่อเกิด กลุ่มที่มีรายได้ส่วนใหญ่อะกิดจากการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมอาชีพ การสร้างรายได้ จุดแข็งคือมีหน่วยงานสนับสนุนที่หลากหลาย และมีจำนวนกลุ่มที่มาก มีจำนวนสมาชิกมาก มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ในกระบวนการกลุ่ม อุปสรรคของกลุ่มส่วนใหญ่คือไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ต้องพึ่งพิงทั้งด้านเงินทุน องค์ความรู้จากภายนอก และไม่มีรายได้มากพอในการนำมาจัดสวัสดิการ ผลกระทบต่อชุมชนยังมีผลกระทบด้านสวัสดิการชุมชนไม่มาก เพราะสมาชิกยังมองในมิติของการปันผลเป็นตัวเงิน

5.4 สถานภาพผู้ยากลำบากในอำเภอฟิมาย

ผู้ยากลำบากในอำเภอฟิมาย จากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มีความหลากหลายตามคำจำกัดความของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งคำจำกัดความที่หลากหลายก็มาจากแนวนโยบายและภารกิจของแต่ละหน่วยงานกล่าวคือ

การใช้ความหมายของผู้ยากลำบาก มีความหลากหลายเช่น หน่วยงานที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมโดยรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดสวัสดิการให้กับประชาชน จะให้ความหมายในมิติการเงิน (Monetary approach) โดยอาศัยกรอบนโยบายของหน่วยงานที่สนับสนุนจำนวนผู้ยากลำบากจึงขึ้นอยู่กับจำนวนที่ได้รับหรือมีอยู่ ส่วนหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับธุรกิจ ทั้งองค์กรชุมชน องค์กรของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ มักจะให้ความหมายในมิติทุนนิยม (Capital approach) และถูกนำมาเป็นกลไกของการสร้างหลักประกันให้กับกลุ่มหรือองค์กร ในรูปของฌาปนกิจ หน่วยงานที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับประชาชนที่ไม่ได้ดำเนินการเรื่องสวัสดิการชุมชนโดยตรงมักให้ความหมายในมิติของการมีส่วนร่วม (Participant approach) โดยผู้ยากลำบากต้องเข้ามาร่วมกิจกรรมหรือกระบวนการของกลุ่ม ส่วนความหมายที่ได้จากเวทีกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้วยตนเอง ได้ให้ความหมายในมิติที่หลากหลาย (Multi approach) ครอบคลุมทั้งมิติของสมาชิก ไม่ใช่สมาชิก ทั้งผู้ยากลำบากทางกาย จิตใจ ด้อยโอกาสทางสังคม รวมถึงคนทำความดี คนเสียสละ เป็นต้น

ปริมาณ หากพิจารณาในเชิงปริมาณ จะเห็นว่าขึ้นอยู่กับที่มาของข้อมูล และจุดประสงค์ของการใช้ข้อมูล ตลอดจนการให้ความหมายของผู้ยากลำบาก เช่น ข้อมูลตามการสำรวจเพื่อการวางแผนงานของรัฐ จะครอบคลุมในเชิงความหลากหลายและปริมาณ แต่การนำไปใช้เพื่อจัดสวัสดิการจะขึ้นอยู่กับการใช้ค่า (Mean test) ของผู้ที่ได้รับสวัสดิการ ซึ่งแม้จะอยู่ภายใต้หน่วยงานเดียวกัน ตัวชี้วัดรายย่อยก็จะแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวงเงินงบประมาณที่มีอยู่ ส่วนปริมาณในมิติของชุมชนจะกว้างและครอบคลุมกว่า ในมิติของความสุข ความทุกข์ การทำความดี เสียสละ และการทำประโยชน์เพื่อสังคม

ระบบการดูแล ระบบการดูแลขึ้นอยู่กับหน่วยงาน และกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งชาวบ้านได้เรียนรู้ว่ากลุ่มด้อยโอกาสคนใดควรที่จะขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานใด อย่างไรก็ดีตามความต้องการช่วยเหลือมักไม่พอกับคนที่ขอรับบริการ ปัญหาที่ชาวบ้านสะท้อนมากที่สุด คือ การไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเพียงพอ และมักจะรอนาน ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากระบบการจัดการของรัฐที่มีขั้นตอนและกระบวนการตามลำดับขั้น ประกอบกับการเรียงลำดับตามพื้นที่และสภาพปัญหา ซึ่งจากการขาดการสื่อสารในแต่ละกระบวนการ ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและนำมาซึ่งความขัดแย้งระบบสวัสดิการที่ชาวบ้านดำเนินการเองนั้น มีความใกล้ชิดกันระหว่างสมาชิก และมีผู้แทนของแต่ละหมู่บ้านช่วยในการประสานงาน ตลอดจนการมีเวทีแลกเปลี่ยน ทำให้ระยะห่างทางสังคมสั้นมาก

ขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องการพอเพียงและครอบคลุม อันเนื่องมาจากการเริ่มระบบการดูแลกันเองขององค์กรชุมชน

5.5 วิธีคิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนของชาวอำเภอฟิมาย

สิ่งที่สำคัญหรือต้องการมากที่สุดในชีวิตของชาวบ้าน ร้อยละ 71.01 เห็นว่าสิ่งที่สำคัญหรือต้องการมากที่สุดในชีวิตคือความต้องการเพื่อตนเอง ในความต้องการเพื่อตนเองนั้นส่วนใหญ่ต้องการเงินโดยคิดเป็น ร้อยละ 22.41 สิ่งที่ชาวบ้านต้องการมากที่สุดในชีวิตที่เป็นความต้องการในมิติเพื่อสังคม ร้อยละ 28.99 ในความต้องการเพื่อสังคมนั้น ร้อยละ 12.03 ต้องการให้บ้านเมืองเจริญ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าชาวบ้านมองในมิติส่วนตัวก่อน และมองในมิติของเงินมากกว่าสิ่งอื่น ส่วนในมิติของสังคม มักจะมองภาพรวมแต่ก็มองสอดคล้องกับมิติส่วนตัวคือมองว่าวัตถุเป็นสิ่งที่ต้องการจำเป็นที่สุด

กิจกรรมเด่นหรือแผนของหมู่บ้านที่เร่งด่วนที่ทำในปี ร้อยละ 46.71 เป็นกิจกรรมตามแผนงานของหน่วยงานราชการที่ส่งเสริมสนับสนุนคิดเป็น ในกิจกรรมตามแผนงานของหน่วยงานราชการที่ส่งเสริมสนับสนุน ร้อยละ 16.71 พัฒนาตามโครงการพิเศษ ในกิจกรรมตามประเพณี ร้อยละ 19.87 เป็นกิจกรรมวันสงกรานต์ สร้างน้ำพระ รดน้ำผู้สูงอายุ มอบสวัสดิการคนแก่ เด็ก ในกิจกรรมที่ชาวบ้านคิดขึ้นเอง ร้อยละ 9.37 เป็นกิจกรรมวันทำบุญกลางบ้านคิดเป็น จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าชาวบ้านทำกิจกรรมตามการส่งเสริมของหน่วยงานของรัฐเป็นหลัก รองลงมาคือกิจกรรมตามประเพณี และตามด้วยกิจกรรมที่ชาวบ้านคิดเอง

ภาวะยากลำบากของชาวอำเภอฟิมาย ชาวบ้านร้อยละ 66.58 มีความอ่อนแอหรือภาวะยากลำบากมาจากปัจจัยภายนอก ในปัจจัยภายนอกนั้นความยากลำบากร้อยละ 43.80 มาจากสิ่งที่เกี่ยวข้องการเงิน เช่น รายได้น้อย มีหนี้สิน ไม่มีเงิน ความอ่อนแอหรือภาวะยากลำบากจากปัจจัยภายใน โดยคิดเป็นร้อยละ 33.42 ในปัจจัยภายในนั้นความยากลำบากร้อยละ 14.94 มาจากอายุหรือวัย เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาพ่อแม่หรือลูกหลาน จากสภาพปัญหาของชาวบ้านส่วนใหญ่ชาวบ้านมองว่าตนเองประสบปัญหาจากภายนอกมากกว่าภายใน และปัญหาใหญ่คือเรื่องของรายได้

ผู้ที่สมควรได้รับสวัสดิการพบว่า ชาวบ้านร้อยละ 75.57 ต้องการจัดสวัสดิการให้กับผู้อื่น ในการจัดสวัสดิการให้กับผู้อื่น ในกลุ่มที่ต้องการให้กับผู้ที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบากนั้นร้อยละ 52.91 ต้องการจัดให้ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ ไร้อาชีพ ไม่มีรายได้ ถูกทอดทิ้ง ชาวบ้านที่ต้องการจัดสวัสดิการให้กับตนเองโดยคิดเป็นร้อยละ 24.43 ในการจัดสวัสดิการให้กับตนเอง ในกลุ่มที่ต้องการให้กับผู้ที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบากนั้นร้อยละ 14.18 ต้องการจัดให้ผู้มีปัญหาทางด้านร่างกาย เช่น เจ็บป่วย พิการ ไม่แข็งแรง จากข้อมูลดังกล่าวชาวบ้าน

เห็นว่าควรให้สวัสดิการคนอื่นก่อนโดยเฉพาะผู้สูงอายุและเด็กซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการจัดสวัสดิการของแต่ละหมู่บ้านจากการใช้เงินดอกผลของกองทุนเงินล้านและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่วนตัวเองนั้น มิติที่ควรได้รับสวัสดิการคือมองมิติการเจ็บป่วยเป็นหลัก

ผู้ที่สมควรรับเข้าเป็นสมาชิกผู้รับสวัสดิการชุมชน ชาวบ้านร้อยละ 74.81 มีความเห็นว่าคุณสมบัติของสมาชิกสวัสดิการชุมชนควรพิจารณาจากคุณสมบัติเฉพาะของสมาชิก ในปัจจัยคุณสมบัติเฉพาะนั้นร้อยละ 57.85 ควรพิจารณาจากการเป็นคนดี มีคุณธรรม ร้อยละ 25.19 ควรพิจารณาจากคุณสมบัติส่วนตัว ในคุณสมบัติส่วนตัวนั้นส่วนใหญ่พิจารณาคุณสมบัติในด้านการอ่านออกเขียนได้โดยคิดเป็นร้อยละ 14.18 จากข้อมูลดังกล่าวชาวบ้านเห็นว่าการเป็นคนดี มีคุณธรรมมีความสำคัญมากที่สุด และการดำเนินกิจกรรมก็มองไปที่การอ่านออกเขียนได้ เป็นหลักมากกว่าวุฒิการศึกษา โดยที่มาของสมาชิกพบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าสมาชิกต้องช่วยกันรณรงค์เพื่อหาสมาชิกโดยคิดเป็นร้อยละ 41.01

ผู้ที่สมควรรับเข้าเป็นกรรมการสวัสดิการชุมชน หากมีการรวมกลุ่มเพื่อดูแลระบบสวัสดิการของชาวพิมาย โดยชาวพิมาย เพื่อชาวพิมาย ชาวบ้านร้อยละ 57.70 มีความเห็นว่าคุณสมบัติของกรรมการสวัสดิการชุมชนควรพิจารณาจากคุณสมบัติเฉพาะของกรรมการ ในปัจจัยคุณสมบัติเฉพาะนั้นควรพิจารณาจากการเป็นเป็นคนดี มีคุณธรรม นิยัตติโดยคิดเป็นร้อยละ 60.00 การพิจารณาจากคุณสมบัติส่วนตัวร้อยละ 24.30 ในคุณสมบัติส่วนตัวนั้นร้อยละ 9.62 พิจารณาคุณสมบัติในด้านการอ่านออกเขียนได้ จากข้อมูลดังกล่าวชาวบ้านมีกระบวนการสรรหากรรมการในลักษณะคุณสมบัติเฉพาะในด้านเป็นคนดี มีคุณธรรม นิยัตติ โดยที่มาของคณะกรรมการพบว่าร้อยละ 30.63 เห็นว่าควรส่งตัวแทนระดับตำบลหมู่บ้าน

เมื่อสอบถามถึงวิธีระดมทุนจัดสวัสดิการชุมชน หากมีการรวมกลุ่มเพื่อดูแลระบบสวัสดิการของชาวพิมาย โดยชาวพิมาย เพื่อชาวพิมาย ชาวบ้านร้อยละ 53.54 มีความเห็นว่าการระดมทุนจัดสวัสดิการชุมชนจากภายนอกชุมชน ในการระดมทุนจัดสวัสดิการชุมชนจากภายนอกชุมชนนั้นเห็นว่าควรขอเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐโดยคิดเป็นร้อยละ 30.89 การระดมทุนจัดสวัสดิการชุมชนจากภายในชุมชนเองโดยคิดเป็นร้อยละ 46.46 ในการระดมทุนจัดสวัสดิการชุมชนจากภายในชุมชนเองนั้นร้อยละ 24.56 เห็นว่าสมาชิกควรร่วมกันเก็บเงินเป็นสวัสดิการ จากข้อมูลวิถีคิดเกี่ยวกับเงินทุนส่วนใหญ่มองจากภายนอกโดยเฉพาะในงานของรัฐเป็นหลัก โดยรูปแบบของการระดมทุนจากสมาชิกพบว่าร้อยละ 39.87 เห็นว่าควรจัดตั้งเป็นเงินกองทุน นำเงินไปทำอะไรและ คั้นเงินออมได้หากไม่เคยรับสวัสดิการ

วิธีการจัดการองค์กรสวัสดิการชุมชนที่จะจัดตั้งขึ้นพบว่าร้อยละ 36.33 เห็นว่าควรเน้นวิธีการจัดการคน มากกว่าการจัดการองค์กร การจัดการและการจัดสวัสดิการเป็นลำดับ โดยวิธีการจัดการคนพบว่าร้อยละ 17.47 เห็นว่าควรเน้นกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกและคณะกรรมการ

วิธีการจัดการองค์รพบว่าร้อยละ 17.34 เห็นว่าควรกำหนดระเบียบและแนวทางการดำเนินงาน วิธีการจัดการเงินพบว่าร้อยละ 8.73 เห็นว่าควรกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน วิธีการจัดการสวัสดิการพบว่าร้อยละ 8.48 เห็นว่าควรกำหนดแนวทางการตรวจสอบการจัดสวัสดิการ ให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม

สภาพแวดล้อมของชุมชนในอำเภอพิมาย พบว่ามีจุดแข็งคือมีพื้นที่ทำการเกษตรดี เป็นสถานที่ท่องเที่ยว การดูแลความปลอดภัย ความสามัคคี ผู้นำเข้มแข็ง มีจุดอ่อนคือ ปัญหาหนี้สิน การรวมกลุ่มไม่เข้มแข็ง ขาดความรู้ ขาดความรับผิดชอบ ชาวบ้านไม่สนใจข่าวสาร โอกาสคือมีงบประมาณมาก SML กองทุนต่างๆ ฯลฯ ทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก เช่น น้ำ เกลือ มีหน่วยงานส่งเสริมสนับสนุน มีโรงงานมาก ระบบการสื่อสารสะดวก อุปสรรคคือ น้ำท่วม ภัยแล้ง ต้นทุนการผลิตสูง นโยบายของรัฐ น้ำเสียจากโรงงาน จากการวิเคราะห์ของชาวบ้านจะเห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรมีพร้อม แต่ยังมีปัญหาเรื่องคนและการจัดการ ตลอดจนการวางแผนร่วมกับองค์กรหน่วยงานที่มีอยู่มากมาย เพื่อแก้ไขปัญหา

ภายหลังจากศึกษาข้อมูลเบื้องต้น คณะนักวิจัยร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เอกชน และองค์กรชุมชนในอำเภอพิมายได้ดำเนินการบูรณาการสวัสดิการชุมชนโดยเริ่มจากการบูรณาการทางความคิด (Conceptual Integration) โดยการสำรวจตนเอง เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การมีส่วนร่วมในการจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการวางแผน การนำข้อมูลไปใช้เพื่อการตัดสินใจ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น คณะนักวิจัยและแกนนำชุมชนได้พัฒนาแบบสำรวจ ในส่วนที่เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ระบบสวัสดิการชุมชน องค์กรชุมชน และผู้ยากลำบาก ในมิติของชุมชน กล่าวคือข้อมูล กองทุนเงินล้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพที่มีรายได้ กลุ่มที่จัดสวัสดิการ ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวพบว่าชาวบ้านสามารถสำรวจข้อมูลได้ ปัญหาที่พบคือแกนนำบางคนยังไม่สามารถสำรวจข้อมูลครบถ้วน และระดับความรับผิดชอบแตกต่างกันออกไป และการให้ความหมายของผู้ยากลำบากมีความแตกต่างกันในรายละเอียด

ประชาคมแกนนำชุมชน ประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านละ 3 คน จำนวน 226 หมู่บ้าน ณ ที่ว่าการอำเภอพิมาย เพื่อชี้แจงความเป็นมาของโครงการ และจุดประกายความคิดเรื่องสวัสดิการชุมชน เพื่อจุดและฝากให้เป็นประเด็นแนวคิดระบบสวัสดิการชุมชนให้ขบคิด ก่อนการลงพื้นที่เพื่อระดมความคิดเชิงลึกต่อไป คำถามที่เกิดจากเวทีประชาคมส่วนใหญ่คือ ประเด็นเกี่ยวกับความเป็นไปเป็นมา หน่วยงานที่รับผิดชอบ วิธีการดำเนินกิจกรรม และงบประมาณที่จะสนับสนุน ซึ่งชาวบ้านคิดว่ามีหน่วยงานลงมาทำโครงการพร้อมกับงบประมาณ และในกิจกรรม

ดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่ได้แจกเอกสารสรุปแนวคิดเรื่องสวัสดิการชุมชนของเครือข่ายสัจจะวันละบาท เพื่อสวัสดิการ ของเครือข่าย ครอบคลุม ขอดแก้ว ซึ่งส่งผลต่อวิถีคิดของชาวบ้านในกระบวนการต่อไป

สำรวจสถานภาพกลุ่มด้วยตนเอง วิเคราะห์สถานภาพตนเอง วิเคราะห์สภาพแวดล้อม คิดเชิงระบบเรื่องสวัสดิการ สืบค้นอดีต วาดฝันอนาคต การดำเนินกิจกรรมนี้ได้ใช้เครื่องมือ 7 กิจกรรมย่อย โดยดำเนินการในทุกตำบล ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในอำเภอพิมาย จำนวน 226 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2-5 คน เครื่องมือทำกิจกรรมย่อยๆประกอบด้วย การแนะนำโครงการ ทีมงาน บัตรคำ ให้เขียนสิ่งที่สำคัญหรือต้องการมากที่สุดในชีวิต คำถามถามรายหมู่บ้านถึงกิจกรรมหรือแผนของหมู่บ้านที่เร่งด่วนที่ทำในปีนี้ คำถามกลุ่ม/กองทุนต่างๆ ในหมู่บ้านแล้วเขียนลงในแผนที่กิจกรรมชุมชน 4 ฐานความคิด (Four Stations) สวัสดิการของชาวพิมาย โดยชาวพิมายเพื่อชาวพิมาย ในประเด็น กรรมการที่เกี่ยวกับวิธีการสรรหา คุณสมบัติ จำนวน วาระการดำรงตำแหน่ง วิธีการระดมเงินทุน วิธีการจัดการ วิธีการหาสมาชิก กิจกรรมลูกบอลวิเศษ (Magic Ball) คำถามเกี่ยวกับ ช่วงไหนบ้างของชีวิตของเราที่เรารู้สึกแย่ ยากลำบาก ต้องพึ่งคนอื่น หาเงินหรือทำงานไม่ได้ และหากมีระบบสวัสดิการโดยชุมชน ของชุมชน ใครบ้างที่สมควรรับสวัสดิการชุมชน กิจกรรมวิเคราะห์สถานะแวดล้อมของชุมชน SWOT (Strength, Weakness, Opportunity, Threat)

กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะได้ความคิดรวบยอดของแต่ละคน และเป็นกระบวนการที่ทำให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมพูดร่วมเขียน โดยการกำจัดเงื่อนไขของผู้นำที่ทรงอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดคือ เนื่องจากการประสานผ่านผู้นำชุมชนที่เป็นทางการในการสรรหาผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเข้าร่วมกิจกรรมของทุกหมู่บ้าน ทำให้ส่วนใหญ่ได้แกนนำที่เป็นทางการ

จากการบูรณาการความคิดทั้ง 12 ตำบล ทำให้ทราบถึงสถานภาพของกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีอยู่ พฤติกรรมขององค์กรชุมชน วัฒนธรรม การปฏิบัติ การจัดการทรัพยากร การวางแผนและดำเนินกิจกรรมชุมชน ความต้องการ รูปแบบสวัสดิการชุมชนที่ชาวบ้านอยากเห็น อยากให้เป็น พร้อมทั้งเสนอแนวทางการปฏิบัติ และแกนนำเพื่อทำการสังเคราะห์ข้อมูลในระดับอำเภอ รายละเอียดที่เป็นผลจากการระดมความคิด

หลังจากได้ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกันของแกนนำชุมชน เพื่อถอดชุดความคิดจากทุกตำบลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพูดคุยและกำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชน โดยมีการประชุมเพื่อถอดบทเรียนแกนนำที่เป็นตัวแทนจาก 12 ตำบล ทำให้ได้โครงร่างองค์กรชุมชนด้านสวัสดิการชุมชน กล่าวคือ ทำให้ทราบวิถีคิด วิธีที่จะนำมาซึ่งแนวทางการดำเนินกิจกรรมของชุมชน และนำไปสู่การกำหนดข้อบังคับ ใต้องค์กร ใต้คณะกรรมการ ใต้แนวทางการดำเนินกิจกรรมสวัสดิการชุมชนพิมาย โดยชาวพิมายเพื่อชาวพิมาย

กิจกรรมย่อยของกระบวนการพัฒนาแกนนำ กระบวนการกลุ่ม และการสังเคราะห์ข้อมูลโดยแกนนำชุมชนกล่าวคือ บัทรคำโดยการเขียนสิ่งที่ไม่ชอบในการประชุม เพื่อเป็นกติกาสของการประชุมระดมความคิด กิจกรรมบอกบัดดี้ สิ่งที่จะทำในการทำระบบสวัสดิการชุมชน กิจกรรมวาดภาพสวัสดิการชุมชนที่ตนเองอยากเห็น กิจกรรมถอดความคิดที่ได้จากเวทีระดมความคิดของแต่ละตำบล

หลังจากได้ข้อสรุปแนวทางการดำเนินการสวัสดิการชุมชนแล้ว ได้จัดโครงสร้างองค์กรสวัสดิการชุมชน โดยแกนนำชุมชนร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์ ชื่อองค์กร วัตถุประสงค์ขององค์กร โครงสร้างคณะกรรมการ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติในการดำเนินการสวัสดิการชุมชน ตลอดจน ตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบกำหนดแผนการดำเนินกิจกรรมจากกระบวนการดังกล่าวเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดกระบวนการบูรณาการสวัสดิการชุมชน ของอำเภอพิมาย

กิจกรรม บัทรคำ สิ่งที่ไม่ชอบในการประชุม และกิจกรรม บอกบัดดี้ สิ่งที่จะทำเพื่อเป็นการตรวจสอบความคิด พันธสัญญาที่ให้ไว้กับตนเองและต่อกลุ่ม เพื่อเป็นข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการทำงานร่วมกัน สิ่งที่ได้ก็คือ ในการประชุมแต่ละครั้งที่แกนนำชุมชนต้องการ หรืออยากให้เป็นอย่างใด การตรงต่อเวลา การไม่พูดพร่ำเพรื่อ ประชุมรวดเร็ว ไม่ส่งเสียงดัง ไม่คุยโทรศัพท์ ไม่กลับก่อนเวลา ไม่นั่งหลับ เป็นต้น และสิ่งที่แกนนำตั้งใจจะทำคือ การเป็นคนดี มีคุณธรรม บริหารงานโปร่งใส เคารพการตัดสินใจผู้อื่น เสียสละ ตรงต่อเวลา ตั้งใจทำงานให้ดีที่สุด เป็นต้น

ภาพสวัสดิการที่ชุมชนอยากเห็น มีความหลากหลายความคิด โดยภาพที่วาดใช้ทั้งรูปสัตว์ รูปต้นไม้ รูปคน รูป วัตถุ ประกอบในการบรรยายภาพ และภาพที่ส่วนใหญ่ต้องการเห็นคือ อยากเห็นชุมชนมีสวัสดิการ มีหลักประกัน และสวัสดิการที่ทุกคนควรได้รับ ทั้งคนที่ยากลำบาก คนยากจน คนด้อยโอกาส คนพิการ เด็ก ผู้สูงอายุ คนทำคุณงามความดี คนทำงานเพื่อสังคม ผู้นำชุมชน ผู้ประสบปัญหาครอบครัว และปัญหาการทำงาน เป็นต้น

จากการร่วมวิเคราะห์แนวคิดจากการระดมความคิดของชาวอำเภอพิมาย ทั้ง 226 หมู่บ้าน ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนโดยใช้ชื่อว่า ศูนย์รวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชนอำเภอพิมาย วิธีคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของศูนย์รวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชนอำเภอพิมายคือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ซึ่งเป็นการเน้นการปฏิบัติของสมาชิกคือต้องมีความขยัน ประหยัด ขณะเดียวกันก็ได้กำหนดคุณลักษณะของความดีไว้ในวัฒนธรรมองค์กรด้วย คือซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกและกรรมการ และวิสัยทัศน์คือ รวมพลัง สร้างสวัสดิการดี ประชามิสุข ขจัดทุกข์ชาวพิมาย ได้เน้นถึงความร่วมมือ โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือการมีสวัสดิการที่ดี เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาความทุกข์ร้อนของชาวบ้าน แต่ก็ยังคิดในกรอบของตนเองคือเพื่อชาวพิมายโดยไม่รับสมาชิกจากภายนอก เป็นการมองแบบคนนอกคนใน

วัตถุประสงค์ของศูนย์รวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชนอำเภอพิมาย มีขอบเขตที่กว้าง กล่าวคือ เพื่อสร้างสวัสดิการชุมชนของชาวพิมาย โดยชาวพิมาย เพื่อชาวพิมาย เพื่อให้ชาวพิมายไม่ทอดทิ้งกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในยามที่อ่อนแอหรือตกอยู่ในภาวะยากลำบาก ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก เพื่อสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตของสมาชิก จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างครบวงจร ครอบคลุม เป็นธรรม เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ช่วยตนเองไม่ได้ เพื่อบูรณาการสวัสดิการที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดศักยภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นศูนย์ประสานงาน ศูนย์สารสนเทศ ระบบสวัสดิการของอำเภอพิมาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นเจ้าของ การช่วยเหลือในทุกคนที่ทั้งที่เป็นสมาชิกหรือไม่ใช่สมาชิก การประสานความร่วมมือกับองค์กรชุมชนที่มีอยู่ตลอดจน การแสวงหาทางออกของการดำเนินกิจกรรมสวัสดิการของชาวพิมายทั้งอำเภอ โดยในส่วนตัวที่ศูนย์รวมพลังฯ จัดการได้ด้วยตนเองก็ดำเนินการส่วนใดที่ต้องการความร่วมมือก็ประสานการจัดการ ส่วนที่มีความหลากหลายของสวัสดิการที่มีอยู่ก็ใช้เป็นศูนย์ประสานงาน รวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลระบบสวัสดิการของอำเภอพิมายทั้งหมด ซึ่งวิธีคิดจากเวทีระดมความคิดของผู้แทนชาวบ้านจากทุกหมู่บ้านได้แนวคิดที่หลากหลาย และครอบคลุม

ผู้มีสิทธิ์สมัครเข้าเป็นสมาชิกศูนย์รวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชนอำเภอพิมายต้องเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอพิมาย ทั้งบุคคลและหรือกลุ่มองค์กร/กองทุนต่างๆ ของชุมชนชาวพิมาย ผู้สมควรได้รับสวัสดิการเวทีระดมความคิดเห็นว่าผู้ที่ควรได้รับสวัสดิการได้มีทั้งที่เป็นสมาชิกศูนย์ ถ้าไม่ใช่สมาชิกต้องเป็นผู้ที่คณะกรรมการเห็นว่าควรได้รับสวัสดิการตามความเห็นของที่ประชุมใหญ่ โดยพิจารณาให้ครอบคลุมแก่สมาชิกทุกคนภายใต้แนวคิด ชาวพิมายไม่ทอดทิ้งกัน ซึ่งส่งผลถึงวิธีคิดเรื่องสวัสดิการชุมชนที่จะดำเนินการในระยะแรกประกอบด้วยกิจกรรมที่มองในมิติ เกิดแก่เจ็บตาย ที่ได้รับอิทธิพลของการส่งเสริมผ่านสื่อหน่วยงานของรัฐ และเอกสารที่เจ้าหน้าที่ ประสานกับข้อมูลที่ได้จากเวทีระดมความคิด นอกจากนี้ยังเพิ่มในกิจกรรมของกลุ่มวัยต่างๆ เช่น เด็ก มีเรื่องทุนการศึกษา วัยทำงานมีเรื่องของสวัสดิการแต่งงาน การอุปสมบท และเมื่อว่างงาน เป็นต้น

ที่มาของคณะกรรมการได้มาจากที่ประชุมใหญ่เลือกตั้ง โดยจำนวนของคณะกรรมการ ที่ได้จากที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 24 คน ซึ่งชาวบ้านได้มองในมิติของเพศชายหญิง โดยการกำหนดสัดส่วนจำนวนสมาชิกต่อพื้นที่หรือต่อกลุ่มในอัตราส่วนต่อจำนวนและต่อเพศ เท่าๆกัน โดยเลือกจาก สมาชิกที่เป็นตัวแทนจากตำบล เป็นเพศชายและหญิง และหรือสัดส่วนต่อสมาชิกรายบุคคลต่อพื้นที่ในอัตราส่วนเท่าๆกัน และมองในมิติของการเป็นตัวแทน โดยเฉพาะที่มาจากกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ โดยสมาชิกที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มในระดับสูงสุดของกลุ่ม กลุ่มละ 1 คน เช่น ถ้าเป็นกลุ่มที่มีอยู่ในหมู่บ้าน และรวมกลุ่มหรือเป็นเครือข่ายระดับอำเภอ ก็ให้เลือกตัวแทนในระดับอำเภอ 1 คน

การแบ่งหน้าที่ในการบริหารงานของคณะกรรมการศูนย์ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ หัวหน้าฝ่ายการเงินและบัญชี หัวหน้าฝ่ายทะเบียนสมาชิก หัวหน้าฝ่ายจัดสวัสดิการ หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ หัวหน้าฝ่ายจัดหารายได้ หัวหน้าฝ่ายกิจกรรมบูรณาการกองทุนและวิชาการ ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวเป็นไปตามกรอบที่ชาวบ้านเคยรับรู้และการส่งเสริมในการรวมกลุ่ม และมีลักษณะเฉพาะต่างออกไปคือการกำหนดภารกิจแล้วจึงกำหนดตำแหน่ง การสรรหาชาวบ้านก็ยังสงวนท่าทีโดยไม่มีใครอาสาสมัคร แต่ผู้ที่ได้รับเลือกก็ไม่ปฏิเสธ โดยในชุดแรกผู้ที่ได้รับการคัดเลือกก็เป็นผู้นำที่เป็นทางการคือผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น จากกรรมการชุดดังกล่าวได้ตัวแทนที่มาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกลุ่มแม่บ้าน จำนวนน้อยมาก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่นๆ

วิธีคิดเกี่ยวกับเกณฑ์การจ่ายเงินสวัสดิการ เห็นว่าให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณา โดยให้คำนึงถึงอายุการออมของสมาชิก ความเหมาะสม ยุติธรรมและโปร่งใส เป็นองค์ประกอบในการพิจารณา เกณฑ์การจ่ายเงินสวัสดิการ ที่ประกาศใช้ อาจมีการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความมั่นคงของศูนย์รวมพลังฯ จำนวนเงินที่มีอยู่ การไม่ทอดทิ้งกัน และผลประโยชน์ของสมาชิกเป็น และมีการฝึกให้มีวินัยหรือมีกระบวนการพัฒนาสมาชิกโดยการกำหนดผู้รับสวัสดิการต้องออมครบ 180 วัน จึงจะมีสิทธิรับสวัสดิการ และหากขาดการออม 90 วันก็จะขาดจากการเป็นสมาชิก ต้องเริ่มต้นใหม่ ซึ่งเป็นการฝึกวินัยและลงโทษไปในตัว

วิธีคิดเกี่ยวกับเรื่องเงินเพื่อสวัสดิการชุมชนชาวบ้านได้คิดทั้งในมิติของบุคคล เพราะเป็นระบบที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นใหม่ และสมาชิกประเภทกลุ่ม ซึ่งมีอยู่ในชุมชนจำนวนมากแล้ว และการจัดการเงินได้ใช้แนวคิดเรื่องการออม และเรื่องสัจจะ เข้ามาพิจารณา โดยมีการใช้ทั้งสองแนวคิดและได้กำหนดเป็นการออมเพื่อสวัสดิการ โดยที่สมาชิกสามารถขอรับเงินออมคืนได้ ก็ต่อเมื่อยังไม่เคยรับสวัสดิการใดๆเลยจากศูนย์รวมพลังฯ และได้เงินออมคืน ซึ่งเป็นทางเลือกให้กับสมาชิก ซึ่งคณะกรรมการของศูนย์รวมพลังฯเห็นว่า ในระยะยาวสมาชิกก็จะเลือกที่จะรับสวัสดิการมากกว่า ซึ่งในระยะแรกไม่วางใจ และยังคิดว่าเงินที่ตนเองจ่ายยังเป็นเงินของตนเองอยู่ และหากไม่ประสงค์รับสวัสดิการระยะแรก ก็จะเป็นผลดีต่อองค์กรมากกว่าเพราะไม่ต้องจ่ายเงินสวัสดิการมากในระยะแรก เพราะสมาชิกมีจำนวนน้อย หากเมื่อมีเงินจำนวนมาก มีผู้รับสวัสดิการจริง ชาวบ้านจะทำตาม และขอรับสวัสดิการแทนการคืนเงิน ซึ่งก็เป็นวิธีคิดที่หาทางออกที่ดีอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามเมื่อสมาชิกขอรับเงินออมคืนแล้วถือเป็นการสิ้นสุดสมาชิก ไม่มีสิทธิรับสวัสดิการอื่นๆทั้งหมด ซึ่งหากสมัครใหม่ให้นับอายุสมาชิกเริ่มใหม่ โดยถือเป็นผู้สมัครใหม่ ซึ่งก็เป็นการสร้างกลไกฝึกความรับผิดชอบร่วมกัน และบทลงโทษในรูปแบบของกติกาชุมชนของชาวบ้าน

การส่งเงินสวัสดิการให้ตัวแทนของหมู่บ้านนำส่งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของแต่ละตำบล เพื่อรวบรวมส่งคณะกรรมการระดับอำเภอ ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าตอบแทนสำหรับคนนำเงินสวัสดิการส่งคณะกรรมการระดับตำบล อำเภอ โดยในระยะแรกมีการใช้ระบบโครงสร้างที่มีอยู่ กล่าวคือผู้ใหญ่บ้าน กำนันเป็นผู้รวบรวมเงินมาส่งในวันประชุมประจำเดือนซึ่งสำนักงานตั้งอยู่ที่ว่าการอำเภออยู่แล้ว ซึ่งเป็นผลดีที่แกนนำส่วนใหญ่ได้เคยผ่านกระบวนการพัฒนาและร่วมจัดตั้งสวัสดิการชุมชน อำเภอพิมาย ทำให้ทราบรายละเอียดของกิจกรรม

การบริหารจัดการเงินเพื่อให้งอกเงย มีวิธีคิดคือ เงินต้นสวัสดิการที่ได้จากการระดมเงินทุนสมาชิกวันละบาท ในแต่ละปีให้นำไปดำเนินการกล่าวคือ ร้อยละ 70 นำไปลงทุนเพื่อหารายได้ ที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุด ร้อยละ 30 นำไปจัดสวัสดิการ เงินกำไรสุทธิที่เกิดจากการนำเงินสวัสดิการในแต่ละปีให้ดำเนินการ ร้อยละ 50 นำไปจัดสวัสดิการ ร้อยละ 20 นำไปสมทบเงินต้นสวัสดิการ ร้อยละ 30 ค่าบริหารจัดการ การนำรายได้ไปเพื่อการกู้ยืมเงิน โดยการกู้ยืมต้องคำนึงถึงภาระหนี้สิน ความจำเป็น และเหตุผลของการกู้ยืมของสมาชิก เงินที่กู้ยืมต้องมีวัตถุประสงค์ดังนี้ สมาชิกสามารถกู้ยืมไปเพื่อการลงทุนทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม กู้ยืมไปเพื่อการพัฒนาสมาชิก ทั้งในมิติเศรษฐกิจ การศึกษา สังคม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ผู้ที่กู้ยืมที่ไม่ใช่สมาชิกให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการ การบริหารการเงินมีทั้งมิติของการออม สัจจะ สวัสดิการ การกู้ยืม การสร้างงาน สร้างรายได้ และการจัดการซึ่งชาวบ้านได้ถอดบทเรียน จากสถานภาพการเงินที่มีอยู่ในชุมชน และนำมาสู่การจัดการของระบบการเงินที่ดัดแปลงใหม่เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อน สร้างภาระหนี้สินของสมาชิก แต่ใช้เป็นเงื่อนไขการสร้างหลักประกันที่ยังไม่เคยมี การเอื้อโอกาสในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และระยาวยาวแก่สมาชิก

5.6 บูรณาการตามสิ่งที่มีอยู่ (Factual Integration)

หลังจากคณะกรรมการชุดก่อตั้งได้กำหนดแนวทางตามข้อมูลที่ได้จากเวทีระดมความคิดจากทุกหมู่บ้าน ได้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนในอำเภอที่เป็นหัวหน้าองค์กร กว่า 20 องค์กร จากเวทีดังกล่าวทำให้ได้ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนอำเภอพิมาย โดยให้แนวคิดกับแกนนำชุมชน การดำเนินการสวัสดิการชุมชนเช่น การระดมหุ้น โดยเน้นการออมเงินเพื่อสวัสดิการ การสร้างความมั่นใจให้สมาชิก โดยการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุม และมีส่วนร่วมวิธีการจัดการ โดยเน้นให้แกนนำมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การนำเงินหุ้นไปลงทุน โดยเน้นการลงทุนของเงินออม เพื่อเพียงพอต่อการจัดสวัสดิการ เป็นต้น ได้แนวทางการ บูรณาการสวัสดิการระหว่างหน่วยงาน โดยมีข้อเสนอแนะให้เชิญหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มขึ้น และให้หน่วยงานราชการต่างๆเป็นที่คำปรึกษากับแกนนำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ เช่นการพูดคุยปรึกษา การนำเสนอชักถามในเวทีประชุมส่วนราชการ ตลอดจนการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไป

พร้อมกับองค์กรสวัสดิการชุมชน ได้แนวทางการสนับสนุนสวัสดิการชุมชนระหว่างหน่วยงาน โดยการวางแผนร่วมกันในการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน เช่นการคัดกรองผู้ยากลำบาก การร่วมสนับสนุนขยายผลในกลุ่มผู้รับสวัสดิการอยู่แล้ว โดยการนำเงินบางส่วนจ่ายให้เป็นสมาชิกของศูนย์รวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชน เพื่อไม่ให้เงินหมดไป การร่วมสมทบโดยผ่านกระบวนการวางแผนร่วมกันของหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม การสมทบของหน่วยงานราชการยังคงมีปัญหาในเชิงปฏิบัติ เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการสมทบกองทุนสวัสดิการขององค์กรชุมชน เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ และไม่ทราบว่าจะสามารถดำเนินการได้หรือไม่ จากเวทีดังกล่าวมีข้อจำกัดคือการระดมความคิดบางครั้งประชุมร่วมกับที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการ ทำให้กิจกรรมถูกลดความสำคัญลงไป ซึ่งต่างจากการระดมความคิดครั้งแรกที่เป็นการระดมความคิดโดยเฉพาะ ทำให้ส่วนราชการแต่ละแห่งแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมเวทียังมองถึงความเป็นเจ้าภาพหรือผู้รับผิดชอบ และมองว่างานนี้เป็นกิจกรรมเฉพาะกิจ เป็นงานฝากและไม่ใช่หน้าที่โดยตรง อย่างไรก็ตามเวทีดังกล่าวก็ทำให้เห็นความหลากหลายของวิถีคิดในระบบสวัสดิการชุมชนที่สามารถนำไปปรับใช้ได้

สำรวจกลุ่มในระดับหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรม โดยได้สัมภาษณ์ในกลุ่มย่อยๆดังนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแรงงานโรงงานน้ำตาลพินาย กลุ่มเลี้ยงโคนม กลุ่มอาชีพเช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มกล้วยแปรรูป กลุ่มจักรสานหวาย กลุ่มโยสั้งเคราะห์ เป็นต้น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนเงินล้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มสวัสดิการ เช่น ฌาปนกิจหมู่บ้าน โรงเรียน เป็นต้น จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นทำให้ได้แนวทางในการทำกิจกรรม ของศูนย์รวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชน โดยทำให้ได้ประเด็นย่อยเกิดขึ้นหลากหลายตามลักษณะของกลุ่ม เช่น มิติของกลุ่มวัยแรงงานที่ต้องการสวัสดิการในกลุ่มแรงงาน เช่น สวัสดิการเมื่อเวลาตักงาน เมื่อเวลาตั้งครุฑ เวลาแต่งงาน หรือ เวลาบวช เป็นต้น กลุ่มเด็กนักเรียน ก็ต้องการสวัสดิการเกี่ยวกับการเรียน เช่นทุนการศึกษา ทุนจัดซื้ออุปกรณ์การเรียน ทุนค่าใช้จ่ายในการเรียน เป็นต้น กลุ่มอาชีพ ต้องการสวัสดิการเมื่อเจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ สวัสดิการเพื่อการลงทุนด้านอาชีพ เป็นต้น กลุ่มอาสาสมัครหรือผู้นำชุมชน มีความต้องการสวัสดิการชดเชยแรงงานที่ต้องทำงานเพื่อชุมชน สวัสดิการเมื่อสร้างชื่อเสียง สวัสดิการสำหรับคนเสียสละ เป็นต้น ข้อจำกัดของแต่ละกลุ่มที่พบก็คือการไม่สามารถสร้างรายได้พอเพียง ทำให้มองว่าเป็นกลุ่มไม่เข้มแข็งและยังต้องการงบประมาณหนุนเสริมเพิ่มเติม โดยมีบอกว่าการยังไม่พอจัดสรรให้สมาชิกเลย จะนำไปจัดสวัสดิการได้อย่างไร ดังนั้น การส่งเสริมแนวคิดเรื่องสวัสดิการในรายกลุ่มจึงมีความสำคัญและจำเป็น

หลังจากได้แนวคิดเพื่อปรับปรุงวิธีการดำเนินกิจกรรมสวัสดิการชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนแล้ว คณะนักวิจัยร่วมกับคณะกรรมการศูนย์รวมสร้างสวัสดิการชุมชนอำเภอพินายได้จัดเวทีระดมความคิดในระดับตำบลทั้ง 12 ตำบล โดยมีแกนนำในระดับชุมชน ชาวบ้าน หมู่ละ 5 คน จำนวน 226

หมู่บ้าน เพื่อนำสรุปแนวคิดเรื่องสวัสดิการเพื่อทราบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติม โดยมีแนวคิดเพิ่มเติมจากตำบลหลักๆคือ วิธีการขยายเครือข่ายสมาชิกให้ครอบคลุมทั้งด้านบุคคลและกลุ่ม โดยเสนอให้ขยายในระดับพื้นที่นาร่อง โดยเจาะลึกในระดับหมู่บ้าน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพราะแกนนำส่วนใหญ่กังวลเรื่องการถ่ายทอด และขยายสู่กลุ่มเป้าหมายระดับกลุ่มโดยการประสานกับพัฒนาชุมชนที่เป็นที่ปรึกษา นอกจากนี้ยังมีคำถามหลักๆจากพื้นที่เช่น สวัสดิการนี้ดีกว่าสวัสดิการที่มีอยู่แล้วอย่างไร เงินออมจะพอหรือไม่ จะยั่งยืนหรือไม่ ทำไมต้องเอาเงินตนเองไปให้คนอื่นบริหาร ควรเป็นข้อข้อบังคับเป็นข้อสบายใจ ปัจจุบันชาวบ้านต้องส่งเงินหลายอย่างเยอะมาก ทำอย่างไรจึงไม่ล้ม จะได้รับสวัสดิการตามที่ระบุหรือไม่ เบิกจ่ายอย่างไร ส่งเงินอย่างไร ฯลฯ

การขยายผลแนวคิดเรื่องสวัสดิการชุมชนที่ได้จากเวทีระดมความคิดของชาวพิมาย ได้ดำเนินการในเชิงปฏิบัติโดยการขยายใน 3 ช่องทางคือ ช่องทางของทิววิชัย ช่องทางของส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ช่องทางของแกนนำชุมชนโดยการใช้ทรัพยากรที่เท่าๆกัน และแต่ละกลุ่มมีอิสระในการเลือกพื้นที่ ผลการดำเนินกิจกรรมพบว่า การขยายผลโดยช่องทางของทิววิชัยได้ผลมากที่สุด โดยทำให้ชุมชนเข้าใจและมีผลต่อการเพิ่มจำนวนสมาชิก โดยมีปัจจัยเอื้อคือการที่ชุมชนรับรู้ข้อมูลเบื้องต้น ความมั่นใจในการรับรู้กระบวนการคิดของชุมชนทั้งหมด และภาระงานที่ต้องดำเนินการ การขยายผลที่ได้ผลรองลงมาคือแกนนำชุมชน ซึ่งค่อนข้างได้ผลดี โดยเฉพาะแกนนำชุมชนที่ไม่เป็นทางการอันเนื่องมาจากแกนนำมีความใกล้ชิดกับชุมชน เพราะ สมาชิกมักเพิ่มในพื้นที่ที่แกนนำมีความตื่นตัวและทำการพบปะและประชุมระดมความคิดกับชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ได้ผลในกลุ่มแกนนำที่เคยมีประสบการณ์ที่เคยทำกลุ่มล้มมาแล้ว ทำให้แกนนำเองและชาวบ้านไม่มั่นใจในความเป็นไปได้และความยั่งยืน นอกจากนี้ปัจจัยที่เกิดจากข้าราชการที่รับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มจะมีผลโดยตรงต่อผู้นำกลุ่ม เพราะผู้นำหลายคนที่ยังคำปรึกษาของเจ้าหน้าที่ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่บางคน การขยายผลที่ได้ผลรองลงมาคือการขยายผลโดยผ่านหน่วยงานราชการ โดยมีผลต่อการเพิ่มจำนวนสมาชิกน้อยมาก ปัจจัยอันเนื่องมาจากการไม่ได้ผ่านกระบวนการทั้งหมด การคิดว่าไม่ใช่ภาระงานของหน่วยงานตนเอง ตลอดจนการไม่ทำตามกรอบที่ควรจะเป็นของเจ้าหน้าที่บางคน เช่น การล่ารายชื่อแทนการประชุมระดมความคิดเป็นต้น

5.7 บูรณาการเชิงระบบ (System Integration)

สวัสดิการชุมชนอำเภอพิมายแม้จะเป็นเรื่องใหม่ที่มีการคิดอย่างเป็นระบบแต่แนวคิดเรื่องสวัสดิการ หรือการดำเนินการสวัสดิการชุมชนอย่างไม่เป็นระบบดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยส่วนใหญ่ใช้โครงของชุมชนที่มีอยู่โดยเฉพาะกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีรายได้ แล้วนำส่วนหนึ่งมาจัดสวัสดิการ โดยใช้ชื่อว่า เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุและเด็กเป็นต้น และมีกลุ่มที่เริ่มคิดเรื่องสวัสดิการชุมชน แม้จะเป็นโครงเพื่อการศึกษาที่ตามแต่ก็เป็นการศึกษาด้วยการกระทำ ดังนั้นบริบทของชุมชน

เกี่ยวกับสวัสดิการจึงไม่ได้เริ่มต้นจากศูนย์ แต่เนื่องจากที่มีอยู่มีความหลากหลายในกิจกรรมในวัตถุประสงค์ในแนวปฏิบัติ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ทุกหน่วยย่อย (Sub Group) มีการคิดและจัดการร่วมกันเพื่อศักยภาพและสิ่งที่มีอยู่เชื่อมโยง ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กิจกรรมจึงเน้นไปใน 3 ระดับคือ

1. ระดับองค์กรชุมชน ทั้งที่ดำเนินการสวัสดิการชุมชนโดยตรง และโดยอ้อม
2. ระดับเครือข่าย และหน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชน
3. ระดับนโยบาย

การดำเนินการในระดับชุมชนและระดับเครือข่ายและหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ ได้ใช้ศูนย์รวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ในระยะเริ่มต้นใช้เพียงในนามและกิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อน แต่ใช้สถานที่ของหน่วยงานราชการต่างๆเป็นเวทีกระบวนการ ซึ่งต่อมาได้มีสำนักงานโดยการหนุนเสริมของที่ว่าการอำเภอยุติธรรมได้ให้สถานที่และการใช้โครงสร้างพื้นฐานต่างๆเป็นเวทีในการขับเคลื่อน การขับเคลื่อนส่วนใหญ่เป็นการสรุปบทเรียน สรุปกิจกรรม และการแสวงหาแนวทางการดำเนินกิจกรรม ซึ่งบทบาทที่เด่นชัดอย่างหนึ่งคือการเป็นศูนย์ประสานงานสวัสดิการชุมชน โดยมีการจัดทำฐานข้อมูลสมาชิก ข้อมูลผู้ยากลำบาก ข้อมูลองค์กรชุมชน และจัดทำ webpage เพื่อการประชาสัมพันธ์ แต่ข้อจำกัดของชาวบ้านในการเข้าถึง Internet มีน้อย ดังนั้น จึงไม่ได้สนองเชิงหน้าที่ต่อองค์กรชุมชนเท่าใดนัก แต่สื่อจากการบันทึกเสียงลงบนแผ่น CD ของชาวบ้านเพื่อการรณรงค์โดยการเปิดในหอกระจายข่าวหมู่บ้านได้ผลดี ซึ่งทำให้เื้อต่อผู้นำชุมชนในการใช้รณรงค์ในหมู่บ้าน

จากเวทีระดมความคิดร่วมกับหน่วยงานต่างๆได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของการจัดงานมหกรรมสวัสดิการชุมชน ซึ่งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระบบสวัสดิการชุมชนกับผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย และการนำเสนอสถานภาพของสวัสดิการชุมชนของอำเภอยุติธรรมในมิติสิ่งที่มีอยู่ การเข้าถึง ของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่มีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้ยากลำบาก หน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนขึ้น จากเวทีดังกล่าวชาวบ้านอำเภอยุติธรรมกว่า 1,200 คน ได้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเกินเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ข้อจำกัดด้านพื้นที่และระบบการกระจายเสียงตลอดจนข้อจำกัดการเรียนรู้ของชาวบ้านที่เหมาะสมไม่เกิน 3 ชั่วโมง ทำให้การเรียนรู้ไม่ครบกระบวนการ และสิ่งที่สำเร็จมากคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของแกนนำกับผู้ทรงคุณวุฒิก่อนเวทีเสวนา

เวทีเชื่อมโยงเครือข่ายกับสวัสดิการชุมชนภายนอก ซึ่งศูนย์รวมพลังฯได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสวัสดิการกึ่งอำเภอยุติธรรม และเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายภายใต้การสนับสนุนของพัฒนาสังคมจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 17 กลุ่มองค์กรสวัสดิการ

ชุมชน เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มองค์กรชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมด้านสวัสดิการชุมชน

5.8 สรุปกระบวนการพัฒนาศูนย์รวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชน

1. รวบรวมข้อมูลจากส่วนราชการ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิมาย สำนักงานเกษตรอำเภอพิมาย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพิมาย องค์กรบริหารส่วนตำบล 12 แห่ง ข้อมูลเกี่ยวกับ กลุ่ม กองทุนต่างๆที่จัดระบบสวัสดิการ ผู้รับสวัสดิการ และกลุ่มที่รัฐส่งเสริมให้มีระบบสวัสดิการ
2. สำรวจข้อมูลหมู่บ้าน กลุ่ม กองทุนต่างๆที่มีการจัดสวัสดิการ ผู้ด้อยโอกาส ยากจน สูงอายุ พิการ ผู้ยากลำบาก เด็ก เป็นต้น กรอกรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสวัสดิการชุมชนที่ได้จากการสำรวจ
3. ประชาคมแกนนำชุมชน ระดมความคิดเห็นรายตำบล 12 ตำบล ประชุมสรุปภาพรวมของอำเภอ ระดมความคิดเห็นกรรมการศูนย์รวมพลัง
4. ประชุมหัวหน้าส่วนราชการในอำเภอ
5. ประชุมเจ้าหน้าที่หน่วยงาน เช่น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอพิมาย เจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิมาย เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอพิมาย นายกองค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น
6. ประชุมกลุ่มองค์กรชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข วิสาหกิจชุมชน กองทุนฯ เยาวชน สาวโรงงาน เป็นต้น
7. ประชุมประชาสัมพันธ์ศูนย์รวมพลังฯ แกนนำชุมชน 12 ตำบล
8. ประชุมประชาสัมพันธ์ศูนย์รวมพลังฯ รายหมู่บ้าน
9. ออกแบบโปรแกรมฐานข้อมูลสวัสดิการชุมชน
10. จัดทำ Webpage ของศูนย์รวมพลังฯ
11. ประสานการจัดตั้งศูนย์รวมพลังฯ ขอใช้พื้นที่ที่ว่าการอำเภอ จัดเตรียมห้องทำงาน จัดเตรียมเอกสารการดำเนินกิจกรรมของศูนย์รวมพลังฯ เช่น ขั้วบังคับ ใบสมัคร สมุดออก ใบขอรับสวัสดิการ ฯลฯ
12. จัดทำ Spot วิทย์ ในรูป CD
13. จัดเตรียมงานจัดสวัสดิการเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เช่น ประชุมร่วมกับส่วนราชการ และประสานการเตรียมงานทั้งด้านคน วัสดุ ชุมชน
14. ประชาสัมพันธ์ศูนย์รวมพลังฯเพื่อการบูรณาการรายหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ

15. ระดมความคิดบูรณาการศูนย์รวมพลังฯ ระดับเครือข่ายองค์กรชุมชน เช่น เครือข่ายกองทุน
ทุกหมู่บ้าน เครือข่ายฌาปนกิจสงเคราะห์ เครือข่ายออมวันละบาทเพื่อสวัสดิการ 11 ชุมชน
เป็นต้น
16. ระดมความคิดบูรณาการศูนย์รวมพลังฯ ระดับเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน
(NGO) เป็นต้น
17. จัดกิจกรรม มหกรรมสวัสดิการชุมชนเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
18. สรุปการบูรณาการร่วมกับนักวิชาการ หน่วยงาน ในพื้นที่

5.9 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบการบูรณาการสวัสดิการชุมชน สามารถดำเนินการในรูปแบบต่างๆ ได้ดังนี้

1. การต่อยอดที่มีอยู่ โดยการพัฒนากลุ่มที่ดำเนินการสวัสดิการชุมชนอยู่ก่อนแล้ว
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การขยายผลในการดูแลผู้ยากลำบากให้ครอบคลุมในทุกมิติของความต้องการ
ด้านสวัสดิการของสมาชิก และการขยายผลเชิงปริมาณ โดยเฉพาะในเชิงพื้นที่ และขยายการ
เชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อการจัดการที่ครอบคลุมเพราะบางกลุ่มจัดสวัสดิการเฉพาะเรื่องการตาย บาง
กลุ่มจัดสวัสดิการเฉพาะเรื่องการเจ็บป่วย ตลอดจนการพัฒนาเป็นนิติบุคคล

2. การพัฒนากลุ่มที่มีการจัดสวัสดิการบางส่วน สำหรับกลุ่มที่มีเป้าหมายเฉพาะและ
เข้มแข็งก็ให้ดำเนินการต่อไป แต่นำดอกผลในส่วนที่เป็นสวัสดิการมาจัดการร่วมกันกับกลุ่มหรือ
เครือข่ายที่ดำเนินการสวัสดิการชุมชนโดยตรง ส่วนกลุ่มที่มีความโน้มเอียงในการจัดสวัสดิการ
ชุมชนอยู่แล้วก็พัฒนาให้จัดสวัสดิการโดยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กลุ่มที่อ่อนแอก็สนับสนุนให้ยุบรวมหรือ
พัฒนาต่อในมิติสวัสดิการชุมชน อย่างเช่น

- 2.1 กลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเงิน เช่นกองทุนเงินล้าน กลุ่มออมทรัพย์
เป็นต้น โดยส่งเสริมให้การนำรายได้มาจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก
- 2.2 กลุ่มพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมให้นำรายได้มาจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก
- 2.3 ส่งเสริมงบประมาณรัฐสวัสดิการ ขยายผลเป็นสวัสดิการชุมชน เช่น รัฐบาล
ให้คนพิการ 2,000 บาทต่อปี ส่งเสริมให้ผู้พิการนำเงิน 360 บาท จาก 2,000
บาท มาเข้าสัจเพื่อสวัสดิการ สวัสดิการที่ได้จะได้ต่อยอดไม่ใช่หมดไปใน
แต่ละปีเป็นต้น
- 2.4 ร่วมมือในการจัดและพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน โดยในกลุ่มที่จัด
สวัสดิการบางส่วนที่หลากหลายวัตถุประสงค์ โดยกำหนดจุดร่วมกันในการ
พัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเพื่อสมาชิก โดยกำหนดข้อตกลงของที่มาของ

เงินจากกลุ่ม กองทุน หรือสมาชิก เพื่อจัดเป็นระบบสวัสดิการ รวมทั้งงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐและภายในชุมชนจากส่วนต่างๆ

3. การสร้างใหม่ การสร้างใหม่อาจดำเนินการได้ใน 2 วิธี อย่างเช่นข้อค้นพบของการวิจัยคือ

3.1 สร้างจากการบูรณาการกับกลุ่มที่จัดสวัสดิการชุมชนโดยตรงและกลุ่มที่จัดสวัสดิการชุมชนบางส่วน

ข้อดี สามารถดำเนินการได้เลย เพราะมีชุดบทเรียนของแต่ละกลุ่มอยู่แล้ว ทั้งมิติของคน งบประมาณ และชุดบทเรียนของกลุ่มองค์กรชุมชน

ข้อจำกัด คือความหลากหลายในวัตถุประสงค์ ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในระบบการบริหารโดยผู้แทนในส่วนกลาง และระยะห่างทางสังคม

3.2 สร้างกลุ่มใหม่ แล้วบูรณาการกลุ่มที่มีอยู่ทั้งกลุ่มที่จัดสวัสดิการโดยตรงและกลุ่มที่จัดสวัสดิการบางส่วน รวมถึงการรับสมาชิกที่มีไข่งกลุ่มองค์กรชุมชน

ข้อดี ขจัดข้อจำกัดของความแตกต่างและหลากหลายในวัตถุประสงค์และความไม่ไว้วางใจของแต่ละกลุ่ม ลดความซ้ำซ้อน จากแนวคิด mean test ของรัฐสวัสดิการ และดัชนีชี้วัดของแต่ละกลุ่มองค์กร ผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบเพื่อการพัฒนาจุดเด่นและข้อจำกัดในระบบสวัสดิการชุมชน ลดอำนาจรัฐในการจัดการสวัสดิการ ให้รัฐมีบทบาทในการหนุนเสริม และจัดสวัสดิการในกลุ่มและประเด็นที่สวัสดิการชุมชนยังเข้าไม่ถึงและครอบคลุม

ข้อจำกัด ต้องใช้เวลา และงบประมาณ เพื่อดำเนินการกระบวนการสวัสดิการชุมชน กรอบระเบียบของรัฐ บางอย่างไม่เอื้อต่อการสมทบสวัสดิการชุมชน

ศูนย์รวมพลังสร้างสวัสดิการชุมชนอำเภอพิมาย ได้ใช้วิธีการสร้างใหม่ แล้วทำการบูรณาการกลุ่มที่จัดสวัสดิการโดยตรงและกลุ่มที่จัดสวัสดิการบางส่วน รวมถึงการรับสมาชิกที่มีไข่งกลุ่มองค์กรชุมชน เนื่องจาก ผลจากเวทีระดมความคิดกว่า 790 คน เจาะใจของการก่อเกิดแบบวิธีการสร้างใหม่คือบทเรียนจากความสำเร็จจากกองทุนสวัสดิการชุมชนในอดีตของบางกลุ่ม ภาพลพของชาวบ้านและองค์กรชุมชนที่มีต่อการบูรณาการกองทุน และแนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนความต้องการของชาวบ้านที่ได้จากเวทีกระบวนการ

ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการบูรณาการสวัสดิการชุมชนในระดับอำเภอคือ

1. บูรณาการทางความคิด (Conceptual Integration) โดยผู้แทนกลุ่ม ผู้แทนชุมชน ผู้แทนหน่วยงานของรัฐ เอกชน เริ่มจากสำรวจ สังเคราะห์องค์ความรู้ ถอดบทเรียน และหาวิธีการร่วมกัน ในทุกระดับโดยเน้นวิธีคิด เน้นกระบวนการและการจัดการ และเน้นการจัดโครงสร้างที่เอื้อต่อระบบสวัสดิการชุมชน ใน 3 ระดับดังนี้
 - 1.1 ระดับกลุ่ม และชุมชน โดยชุมชนเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อน ขบวนการ
 - 1.2 ระดับเครือข่าย และหน่วยงานที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุน ทั้งที่เป็น ภาครัฐและเอกชน
 - 1.3 ระดับนโยบาย ที่เอื้อต่อการก่อเกิด การพัฒนาและการคงอยู่ของ สวัสดิการชุมชน ที่มีทิศทางที่ชัดเจน
2. บูรณาการตามสิ่งที่มีอยู่ (Factual Integration)
 - 2.1 ดำเนินการในกลุ่มดำเนินการสวัสดิการโดยตรง กลุ่มดำเนินการ สวัสดิการโดยอ้อม กลุ่มที่เอื้อต่อการขยายผลสวัสดิการชุมชนเช่น สร้าง รายได้เป็นตัวเงิน และในระดับบุคคลเช่นคนที่รับสวัสดิการจากรัฐ และ ผู้เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน และนักวิชาการหรือนักพัฒนาในพื้นที่
 - 2.2 เชื่อมโยงเครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีกลไกและกระบวนการเพื่อการ ขับเคลื่อนในกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ ทั้งในด้านการดำรงรักษา การพัฒนา และการ ขยายผล
3. บูรณาการเชิงระบบ (System Integration) ดำเนินการในทุกระดับ ทุกมิติที่เกี่ยวกับ สวัสดิการชุมชน โดย
 - 3.1 ระดับองค์กรสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ ผลักดันเป็นนิติบุคคล บน พื้นฐานการพึ่งตนเอง เข้มแข็ง และอำนาจการจัดการ (CEO) เพื่อให้เป็น จุดเชื่อม (Node) ต่อสวัสดิการสังคมกับสวัสดิการชุมชน
 - 3.2 ระดับนโยบาย กำหนดเป็นวาระสวัสดิการชุมชนแห่งชาติ บนพื้นฐาน การกระจายอำนาจการจัดการสวัสดิการสังคม โดยการดำเนินการโดยรัฐ ค่อยๆเพิ่มพื้นที่ให้ชุมชนเป็นผู้จัดการ

เงื่อนไขความสำเร็จ (Assumption) ของการดำเนินการส่งเสริมระบบสวัสดิการชุมชนในระดับอำเภอ

1. รัฐหรือหน่วยงานที่ส่งเสริมต้องยอมรับในความหลากหลายของกลุ่มสวัสดิการชุมชน
2. ดำเนินการภายใต้แนวคิดสวัสดิการชุมชนของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน
3. บูรณาการทุกระดับเชิงระบบในระดับโครงสร้าง ขับเคลื่อนเชิงนโยบาย อย่างเป็นกระบวนการ ทั้งในมิติของประชาชน องค์กรชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ นักพัฒนาเอกชน และองค์กรหน่วยงานของรัฐและเอกชน

5.10 ข้อเสนอแนะเชิงการวิจัย

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นดังนี้

1. วิธีที่ดีที่สุดของการบูรณาการเชิงระบบ
2. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลขององค์กรสวัสดิการชุมชน
3. คุณภาพระหว่างสวัสดิการสังคมและสวัสดิการชุมชน ในมิติอำนาจหน้าที่ และบทบาทในแต่ละพื้นที่ ตามบริบทของสังคม วัฒนธรรม